

دانلود رایگان جزوه حقوق مدنی 5

برای دانلود جزوه کامل اینجا کلیک کنید

نمونه متن جزوه:

ضرر از حیث عرف، شامل هم ضررهای مادی میشود و هم ضررهای معنوی. در حقوق ایران هم همینطور است. ماده ق.م.م

یکی از استادان حقوق، ضرر را اینطور تعریف کرده: ضرر، نقضی بر مال دیگری یا صدمه بر جان کسی یا وُهن در عرض دیگری یعنی شخصیتش زیر سوال برود، توهین به او تلقی بشود و وارد کردن است، به شرط آنکه یا بوجود آمده باشد و یا قریب است که محقق شده باشد. یعنی عدم النفع بدست نیاوردن نفع، موقعی ضرر است که مقتضی قریب نفع وجود داشته باشد.

شرایط ضرر قابل جبران:

هر ضرری، موجب مسئولیت مدنی و قابل جبران نیست، بلکه باید دارای این شرایط باشد:

- مسلم باشد، نه احتمالی.

- مستقیم باشد.

- شخصی باشد.

- ناشی از لطمه ای باشد که به حق شخص یا نفع مشروع او وارد شده است.

- قبلاً جبران نشده باشد.

- قابل پیش بینی باشد.

- ضرر باید مسلم باشد، نه احتمالی:

یعنی ورود ضرر، باید فعلیت داشته باشد و یا قابل تحقق باشد، اینکه احتمال دارد که از این ضرر من در آینده متضرر بشوم، نمیتواند منشا حکم باشد. اما اگر این ضرر قطعی باشد، قابل مطالبه است.

- ضرر باید مستقیم باشد:

یعنی از لحاظ عرفی، هرکس که آن را دید بگوید که بین ضرر و فعل، رابطه ای وجود دارد. اگر بین عمل خواننده و ورود ضرر، رابطه ای مستقیم و بلاواسطه باشد، به این میگوییم که ضرر مستقیم است و رابطه ای سببیت عرفی را دارد.

- ضرر باید شخصی باشد:

یعنی خواهان دعوا، باید خودش به شخصه زیان دیده باشد یا نمایندگی از شخص زیان دیده داشته باشد. مثلاً اگر شما به برادر من ضرری وارد کرده اید، من نمیتوانم بیایم و از شما مطالبه ای خسارت بکنم.

- ضرر باید در نتیجه لطمه ای که به حق شخص یا نفع مشروع او وارد شده پدید آمده باشد:

یعنی وقتی طرف مسئول است که از حدود خودش تجاوز کرده. که این از ماده ق.م.م. کاملاً استنباط میشود: به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتي یا به هر حق دیگر که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده. یعنی باید برای شخص، حقی وجود داشته باشد که به آن تجاوز شده باشد.

منظور از نفع مشروع، نفعی است که قانونی است و یا قانون آن را منع نکرده است.

- ضرر باید قبلاً جبران نشده باشد:

اگر به کسی ضرری وارد بشود، آن شخص برای جبران خسارت، بار میتواند اقدام بکند. مثلاً اگر دیه من را بیمه پرداخت بکند، من دوباره نمیتوانم به سراغ شخصی که به من ضرر رسانده بروم و از او همان مبلغ را مطالبه بکنم.

پس اگر بیمه پرداخت بکند، وارد کننده ی ضرر بری الذمه میشود و دیگر مسئولیتی نخواهد داشت.

- ضرر باید قابل پیش بینی باشد:

در بحث تفاوت های بین مسئولیت قراردادی و غیرقراردادی، درمورد ضررهای قابل پیش بینی صحبت کردیم.

در حقوق ایران، ق.م. در این خصوص ساکت است، ولی از برخی مواد ق.م.ق.م.ا، میتوان شرط قابلیت پیش بینی را در هر نوع مسئولیت استنباط کرد.

دلایل شرط قابل پیش بینی در مسئولیت قهری:

- بر حسب عرف، هنگامی ضرر به شخص نسبت داده می شود که آن را پیش بینی کرده و یا لاقلاً قابل پیش بینی باشد؛ یعنی مسئله ی رابطه ی سببیت باید وجود داشته باشد.

- پیش بینی زیان یا قابلیت پیش بینی آن در تحقق تقصیر و سنگینی یا سبکی آن موثر است.

اقسام ضرر:

ضرر در یک تقسیم بندی اولیه به ضرر مادی و معنوی تقسیم میشود.

- ضرر مادی میتواند تلف مال یا فوت منفعت از دست رفتن منفعت یا عدم النفع باشد.

مشهور فقها در مورد عدم النفع، قائل به عدم ضمان در این موردند؛ یعنی اینکه از طرف نفعی سلب شده، به معنای ضرر نیست.

ولی این نظر، رفته رفته در حال کنار گذاشته شدن است چون ایراد بسیار بزرگی به آن وارد است.

مثالی که در فقه برای عدم النفع میزنند: اگر یک انسان آزاد را زندانی بکنیم و او نتواند در جایی فعالیت بکند، نمیتواند از ما خسارتی بگیرد. در مقابل، امروزه میگویند اگر ما مثلاً یک کارگری را حبس میکنیم، و او نمیتواند به سرکار برود، به او ضرر وارد میشود و ماده ی ق.م.م. هم بیان کرد که هر ضرری که به طرف وارد شود، قابل جبران است.

پس عقیده بر این است که در فقه، عدم النفع ضرر به شمار نمی آید و قابل جبران نیست. البته در حقوق هم عدم النفع ضرر به شمار نمی آید و قابل جبران نیست، اما بین عدم النفع یا منافع ممکن الحصول باید فرق قائل شویم.

منافع ممکن الحصول، یعنی منافعی که احتمال بدست آوردنش وجود دارد، قاعدتاً جزء منافع تلقی میشود و قابل مطالبه هم هست.

- ضرر معنوی، زبانی است که ناشی از تجاوز به حقوق غیرمالی اشخاص است. ضرر معنوی، ممکن است ناشی از لطمه زدن به اعتبار، حیثیت شخص یا بصورت درد روحی یا جسمی وارد شود.

آیا ضرر معنوی قابل جبران است؟ در حقوق ایران، در اصل ق.ا که مربوط به مسئولیت قاضی است، به ضرر معنوی و ضمان ناشی از آن و جبران خسارت تصریح شده. در ماده ی ق.م.م. هم در رابطه با خسارات وارده، بحث خسارت های معنوی هم مطرح شده.

در حقوق اسلامی هم، جبران ضررهای معنوی کاملاً مورد پذیرش هست یا اگر بخواهیم دقیق تر صحبت بکنیم، هیچ منعی در رابطه با این صورت نگرفته.

در قوانینی هم که به تصویب شورای نگهبان رسیده، مخالفتی با مواد مربوطه ی حقوق موضوعه و قانون ما وجود نداشته.

شخص حقیقی، که میتواند هم خسارات معنوی و هم صدمات روحی را مطالبه بکند. ولی در رابطه با شخص حقوقی، خسارات معنوی که باعث خدشه دار شدن آن بَرند میشود، قابل مطالبه است، اما صدمات روحی قابل مطالبه نیست.

-علاوه بر ضرر مادی و معنوی، یک بحثی تحت عنوان ضرر جمعی داریم؛ ضرر جمعی، ضرری است که به یک گروهی وارد میشود، بدون اینکه بتوانیم آن را با شخص معینی منطبق کنیم. مثلاً از یک فعلی، جامعه ی پزشکی و کادر درمانی متضرر میشوند.

در برخی از کشورها مثل فرانسه، برای این گروه یک شخصیت حقوقی قائل هستند که حق مطالبه برایشان وجود دارد. اما در حقوق ما، فرد فرد این اشخاص به دلیل عدم وجود شخصیت حقوقی، به تنهایی میتوانند مطالبه خسارت بکنند.

-ضرر بدنی و ضرر ناشی از صدمه به سلامت و تمامیت جسمی را داریم که این ضررها هم ضرر مادی تلقی میشود و بعضی وقتها انطباق ضرر معنوی برایشان متصور است.

ضرر ناشی از فوت را داریم که جزء ضررهای بدنی است. که اگر کسی فوت بکند، اولاً باید در نظر بگیریم ورثه به قائم مقامی متوفی مطالبه خسارت بکنند و ثانیاً ورثه علاوه بر قائم مقامی متوفی، میتوانند به عنوان اصیل به علت خسارت ناشی از فوت مورث اقامه دعوی کنند.